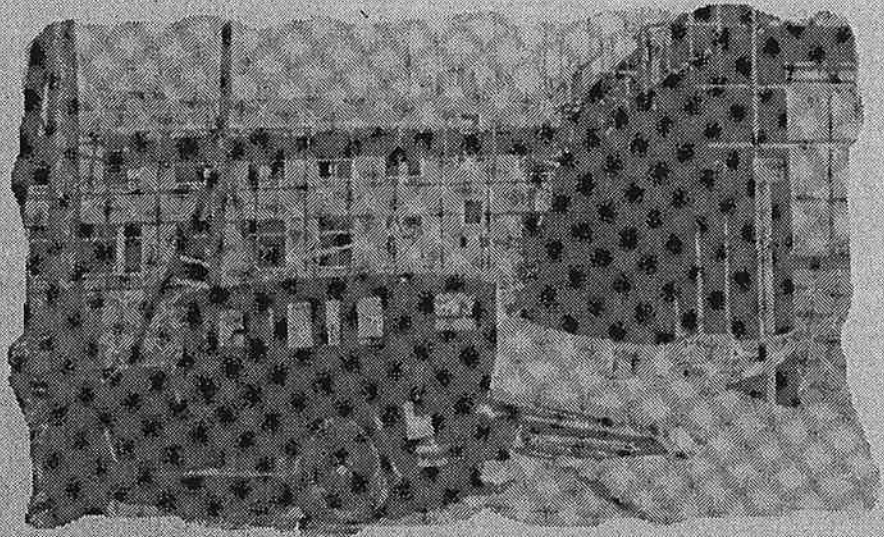
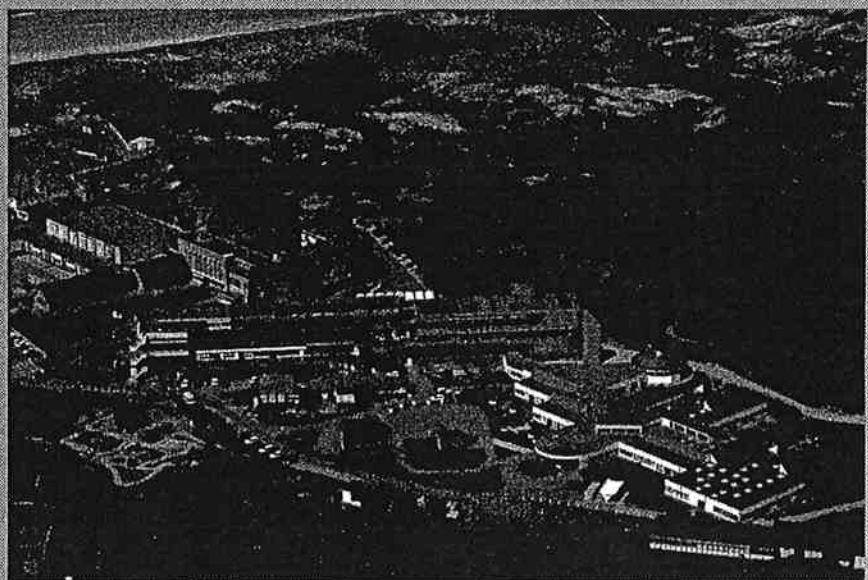

1932

gc

Historisch
overzicht
Heliomare

1992

Heliomare 60 jaar

60 jaar is een lange periode, waarin heel veel kan gebeuren. Er is in die tijd ook veel gebeurd. De hele wereld is veranderd en daarmee ook Heliomare. Ter gelegenheid van dit jubileum brengt de redactie van de Heliomaren, het 14-dagelijks huisorgaan, een bijzondere Heliomaren uit. Zijn de lezers van het standaard-informatieblad van Heliomare gewend hieruit nieuws te vernemen: nu betreft het hoofdzakelijk historie. Een kroniek van 60 jaar: de mensen, de omgeving, de gebouwen, plezier, moeilijke tijden, alles is in een chronologisch overzicht bijeen gebracht.

Yvonne Molenaar, de kersverse vaste bureauredactrice van de Heliomaren, is in de historie gedoken, ploos jaarverslagen uit, voerde gesprekken met enkele interessante mensen en maakte hieruit dit overzicht.

Een 60-jarig bestaan is niet niks. Mensen zetten dan doorgaans een punt achter hun arbeidzaam leven. Niet echter Heliomare! Willen we de toekomst goed tegemoet willen treden, dan is jeugdig elan, enthousiasme en werklust nodig. Voor Heliomare telt op dit ogenblik meer dan ooit de toekomst. Er staat ons in de komende jaren bijzonder veel te wachten. De gezondheidszorg neemt bij alle maatschappelijke veranderingen een prominente plaats in. Heliomare tracht daar zo goed mogelijk op in te spelen, mede door het strategisch beleidsplan dat dit jaar is opgesteld.

Toekomst is echter niets zonder geschiedenis. Zonder kennis van de achtergronden, de langzaam ontstane cultuur die ook een organisatie als Heliomare kenmerkt is beleid voor de toekomst moeilijk te ontwikkelen en uit te voeren.

De redactie van de Heliomaren is overigens niet van mening dat deze bijzondere uitgave een rol heeft te spelen op beleidsontwikkelingsgebied. Wel overkwam het ons bij het maken ervan dat het plezierig is te leren wie die man of vrouw precies was over wie je van tijd tot tijd wel eens hoort en hoe dat nu precies zat met de overgang van sanatorium naar revalidatiecentrum, enz. Het nu krijgt z'n heldere vorm door de terugblik over die zestig jaren.

Ik wil hierbij Yvonne Molenaar een compliment maken voor alle werk dat zij aan het samenstellen van dit overzicht heeft besteed. In korte tijd, met veel persoonlijke inzet, heeft zij kans gezien een interessant, maar bovenal aantrekkelijk document samen te stellen. De redactie hoopt dat u evenveel plezier beleeft aan het lezen als de redactie bij de samenstelling had.

Wim ten Hove
Eindredacteur Heliomaren.

Het begin

Vanaf 1932 is er in het jaarverslag van de "Vereeniging R.K. Herstellingsoorden voor longlijders en zwakke kinderen" eveneens een verslag opgenomen van het sanatorium "Heliomare".

De aanbesteding van Heliomare vond plaats op 4 december 1929. Begonnen werd met de bouw in februari 1930 en het gebouw werd opgeleverd op 2 juni 1932.

De eerste voorzitter van de Vereniging, Mr. Waterschoot v.d. Gracht, bracht in Wijk aan Zee graag zijn vakantie door en koos dit terrein uit. Waarom deze plek de voorkeur kreeg kan niet mooier gezegd worden, dan de voorzitter van de Vereniging Dr. N.P. van Spanje in zijn openingsspeech op 7 juli 1932 heeft verwoord.

"Na langdurig wikken en wegen hadden we besloten zoo ooit, dan niet direct aan zee te bouwen, hoewel het gezicht op zee steeds boeiend en grootsch is, maar in ons klimaat bij zijn afwisselende stormen uit Noord en West lijkt in de lange wintermaanden, eenige beschutting tegen directe winden wel gewenscht. Wij besloten dan te bouwen met de groote terrassen naar het Zuid-Oosten om zooveel mogelijk van de zonbestraling te kunnen genieten en toch te liggen in de zône vlak bij zee op ongeveer 200 à 300 meter zoodat wij het voordeel hebben den invloed te kunnen ondervinden der ultra-violette stralen, die van de zee tegen de lucht worden gekaatst en die, dit is wetenschappelijk aangetoond, een buitengewoon gunstigen invloed zouden uitoefenen op de tuberculeuse afwijkingen der beenderen."

De grond werd gekocht van de hotelmaatschappij E Pluribus Unum.

Het terrein bleef echter jaren lang ongebruikt liggen daar de nodige fondsen voor het bouwen ontbraken. Wel werd een bord geplaatst waarop stond aangegeven: "Terrein der Vereeniging R.K. Herstellingsoorden voor longlijders en zwakke kinderen" maar dikwijls was het bord weg en lag het terrein verlaten in afwachting van de dingen die zouden komen, de traditionele eerste spade in de grond.

Intussen werd er gespaard. Grote en kleine afdelingen van de Vereniging brachten geld binnen. Enkele legaten versterkten de kas. De toenmalige penningmeester wist een lening te krijgen van f400.000.-, de vereniging kreeg toestemming voor het houden van een loterij van 30.000 loten, waarvan de zuivere opbrengst f18.000.- was. De prijs per lot was fl.-. Weet u wat de hoofdprijzen waren?

een luxe auto, een rozenkrans (gewijd door de Paus, hoewel daar later veel over te doen is geweest!), een kunstspelpiano, 1 compleet radiotoestel, 1 electro-dynamische luidspreker, 3 luidsprekers, 2 Jaarsma haarden, 3 ameublementen, 1 bedstel, 3 stofzuigers, 6 koffergrammofoons, 2 handnaal machines, 24 rijwielen, 1 kano, 1 zilver cassette.

Wat hier niet onvermeld mag blijven, is het verhaal van de rozenkrans. De heer C.M.G. Raaijmakers, de huidige algemeen directeur, wist het volgende verhaal te vertellen.

De tweede prijs was dus die rozenkrans, volgens zeggen gewijd door de Paus. De man die deze rozenkrans had gewonnen, was hier bijzonder blij mee. Hij schreef de Paus een brief, waarin hij hem uitgebreid bedankte voor deze bijzondere rozenkrans. De Paus schreef hem echter een brief terug, dat hij niets wist van een rozenkrans die hij gewijd had voor dit doel. De prijswinnaar was hier zo boos om dat hij de rozenkrans persoonlijk terug bracht aan de toenmalige geneesheer-directeur van het Sanatorium: Dr. M.H.P.P. van Haeff. De rozenkrans is nog te bezichtigen op het kantoor van de heer Raaijmakers.

Terug naar de bouw van Heliomare.

Het geld was bijeen, het terrein was aanwezig, men kon beginnen met de plannen. Talloze plannen waren gemaakt, onderzocht en afgewezen. Eindelijk was er een plan waarover iedereen tevreden was. Het werd gestuurd naar Burgemeester en Wethouders van Wijk aan Zee om een bouwvergunning te krijgen. De schoonheidscommissie keurde het af en vond dat het niet aan redelijke eisen van uiterlijk aanzien voldeed.

De Rijksarchitecten, Hoekstra en Westerhoud maakten een nieuw plan. Dit "kleurige, fleurige in moderne stijl" (in 60 jaar kan kennelijk heel veel veranderen!) gebouwde sanatorium, kreeg alle lof van de schoonheidscommissie.

Het gebouw moest aan verschillende eisen voldoen: er moest plaats zijn voor kinderen en volwassenen; er mocht niets ontbreken: operatiekamer, gipskamer, röntgenkamer, isoleerkamer, isoleerboxen om de kinderen vooral uit de grote steden vooraf "en quarantaine" te kunnen opnemen, of de eigen verpleegden hierin te plaatsen bij vermoeden op besmettelijke ziekten; verder zeebaden, open-lucht school, een klooster voor de Eerwaarde Zusters met een afgezonderd tuintje, een kapel, Rectorswoning enz. enz.

Weet u wat het bouwen en inrichten van Heliomare heeft gekost?

Om precies te zijn kostte Heliomare 1863.000,-. Niet gering voor die tijd. Nu kunnen we daar een middelgrote verbouwing krap mee bekostigen.

De Eerwaarde Zusters van de Congregatie van de Heilige Carolus Borromäus te Maastricht waren bereid de verpleging in dit eerste Katholieke Sanatorium voor Chirurgische tuberculose op zich te nemen.

Op 12 augustus 1931 kwamen er 10 zusters per autobus uit Amsterdam naar Wijk aan Zee waaronder: Moeder-overste Emanuel, een zuster voor de operatiekamer, een zuster voor de algemene verpleging, een zuster voor de huishouding. Het gebouw was nog niet helemaal klaar. 's Avonds gingen de zusters dus weer naar Amsterdam. Op 18 augustus konden er zes zusters blijven slapen. De werklieden hadden zich teruggetrokken in de overige gedeelten van het gebouw, die nog niet klaar waren. De zusters moesten in het dorp naar de kerk.

Op 29 augustus kwam de eerste mannelijke patiënt.

Op 1 september had de inzegening plaats van het in gebruik genomen gedeelte door de Zeer eerwaarde Heer J.M. Lucassen, Deken van Beverwijk. Hierna kwam iedere morgen een Pater van het H. Hart uit het Missiehuis te Velsen-Driehuis voor de geestelijke verzorging.

Op 2 september kwam de eerste vrouwelijke patiënt aan. Op 16 november van ditzelfde jaar werd de eerste operatie verricht bij een meisje met een sedert jaren bestaande etterende osteomyelitis van het onderbeen.

Jaarverslag 1933.

Vanaf 1932 werd het jaarverslag van Heliomare opgenomen in een totaal jaarverslag van de Stichting Katholieke Herstellingsoorden.

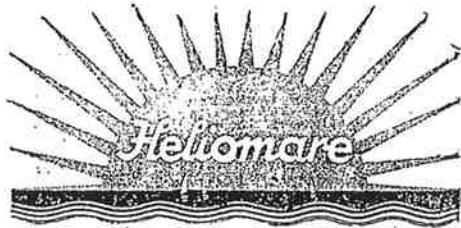
In de eerste jaren bestond het jaarverslag uit ongeveer 5 bladzijden. De geneeskundige behandeling van de patiënten besloeg al anderhalve bladzijde.

De patiënten die werden verzorgd in Heliomare leden allemaal aan een vorm van tuberculose: tuberculose van de heup, knie, voet, zitbeen of elleboog, tuberculose van de wervelkolom, halsklieren, buikorganen enz. enz.

In dit jaarverslag werd al opgemerkt dat er gebrek aan terrastruimte was.

In het jaarverslag van 1933 werd opgemerkt hoe merkwaardig snel de patiënten zich aanpassen aan de open lucht-behandeling en hoe spoedig de invloed daarvan op de algemene gezondheidstoestand zich voordoet. Alle tuberculose patiënten werden namelijk zoveel mogelijk buiten op de terrassen verpleegd en verzorgd.

TREKKING 29 SEPTEMBER a.s.

LOTERIJ

Voor den bouw en inrichting van het Sanatorium „HELIOMARE“ voor Chirurgische Tuberculose en Chronisch Beenlijden in aanbouw te Wijk aan Zee.

EENIGE DER HOOFDPRIJZEN:

EEN GOUDEN ROZENKRANS VAN Z. H. DEN PAUS

6 Koffer Gramo-
phoons „Tresor“

3 Excelsior Slafzuigers,
Nederlandsch fabrikaat.

Cassette Gero Zilver
en vele kleinere
eluis Geró.Zilver.

1 Luxe auto merk „Essex“	24 Simplex Rijwielen
1 Kunstspijano- der Fa. Gold- schmieding	2 Handnaaimachines Lewenstein
1 Compleet Philips radio-ideestel	100 Jaarabonnemenen op het „Weekbl. „De Katholieke Vrouw“
1 Standaard combinatie A.	100 Camera's
Diverse ameublementen	50 Voetballen
40 Odeon Gramophonplaten naar keuze	1 Kano
	Theeueubelen

Bestel Uw loten od f.1. per stuk aan het

Secretariaat „HELIOMARE“

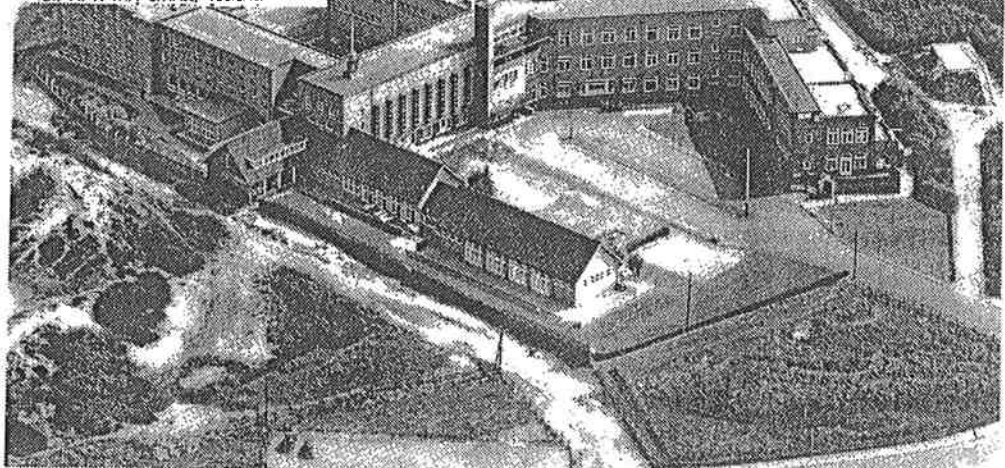
Oosterpark 63, Amsterdam.

Post Giro Nr. 170910

Gem. Giro H 3597

Het Dag. Bestuur:

Dr. N. P. VAN SPANJE, Voorzitter

Vele kilometers zwachtels
zijn zo opgerold door de
zusters

Hoera! we hebben de loterij
gewonnen...een jaarabonnement
op "De Katholieke Vrouw"

□ FINANCIEEL OVERZICHT □
 BOUW R. K. SANATORIUM „HELIOMARE”
 □ WIJK AAN ZEE. □

SCHULDEN.

Obligatie-leening	}	. . . . . f 575800.24
Geleende gelden		

BEZITTINGEN.

Gebouwen en terreinen	. . . . .	472665.23
Inrichting	. . . . .	25836.44
Diversen	. . . . .	59364.95
Kas	. . . . .	17933.62
		<u>f 575800.24</u>

*Als we het goed hebben
 liggen deze kinderen op
 het huidige terras voor de cantine*

